

KUNST I ALMENE BOLIGOMRÅDER

Mellem udsathed, inddragelse
og forandring

Af

Birgit Eriksson

Anne Mette Winneche Nielsen

Anne Scott Sørensen

Mia Falch Yates

AALBORG UNIVERSITETSFORLAG

Kunst i almene boligområder

Mellem udsathed, inddragelse og forandring

Af Birgit Eriksson, Anne Mette Winneche Nielsen, Anne Scott Sørensen, Mia Falch Yates

1. udgave, 1. oplag

© Aalborg Universitetsforlag 2022

Grafisk tilrettelæggelse: Toptryk Grafisk ApS v/ Tina Nielsen

Foto på bogens forside: Del af *Collect-ive-ing; An attempt to build up a cultural logo-graphy* (2016-18) af Seçil Yaylalı i samarbejde med beboere i Gellerup og Sigrids Stue.

Foto: Birgit Eriksson 2021.

Fotos på bogens bagside:

Sara Vilslev: *Lysende Hjælpere* (Foto: Torben Meyer)

Karoline H. Larsen: *Zigzagbroen* (Foto: Søren Malmose)

Jens Settergren: *Galaksestien* (Foto: Storyteller ved Anders Geertsen Wiuff)

Sigrids Udestue med arbejde på Camilla Nørgård: *Sten, sti, dige* (Foto: Birgit Eriksson)

ISBN: 978-87-7210-776-9

Trykt hos Toptryk Grafisk ApS, 2022

Udgivet af Aalborg Universitetsforlag | forlag.aau.dk

Udgivelsen er udgivet med støtte fra Statens Kunstfond (DK) og Kulturrådet (N)

**FAGFÆLLE-
BEDØMT**

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copydan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser

Indhold

FORORD.....	5
KAPITEL 1.	
Indledning	7
Den foreliggende undersøgelse	9
Opbygning af bogen	11
KAPITEL 2.	
Undersøgellesdesign.....	13
Casestudiet som metode	13
Dokumentanvendelse og -analyse	15
Observationer og feltnotater	16
Interviews og dokumentation	17
Etiske problemstillinger og forskerposition	18
Mangfoldige metoder i et mangfoldigt felt.....	18
En ny tilgang til stedsspecifikke kunstprojekter.....	20
KAPITEL 3.	
Almene boligområder: socialt ideal, emotionelle kampe og politiske indgreb.....	21
Sociale eller almene boliger	21
Forhandlingen af betonen	22
Fra sociale problemområder til 'ghettoer'	25
Indgreb, afvikling og forebyggelse af parallelsamfund.....	27
KAPITEL 4.	
Kritiske perspektiver og en tredimensionel udsathed	35
Lokal modstand og international kritik	35
Kritiske, sociologiske perspektiver	37
Fællesskaber og magtfulde kategoriseringer	38
En tredimensionel udsathed	41
KAPITEL 5	
Borgernær kunst og kultur i 'udsatte' boligområder: Strategisk satsning og mulighedsrum	47
Kunst- og kulturpolitik og det demokratiske dilemma	47
Kunstens mulighed og forpligtelse	50
Spektret af aktuelle kunststrategier.....	54
Kunst i 'udsatte' boligområder.....	57
Kunst mellem politik og praksis	61
KAPITEL 6.	
Stengårdsvej: Skoleelever som målgruppe for midlertidige kunstprojekter	63
Ghettolisten og dens implikationer for beboere på Stengårdsvej.....	64
Kulturdeltagelse blandt beboere på Stengårdsvej	67
Skolen som ramme om børns møder med kunst	69

Skabende processer og små offentligheder	71
Sårbare situationer	73
Nyhedsværdi og brud med hverdagen	77
Transformation og positive fortællinger – på godt og ondt	79
Kunstens betingede potentiale	81
KAPITEL 7.	
Værebros Park: Kunst som bidrag til en strategisk byudvikling	85
Fra kollektivby til strategisk områdeudvikling	86
Et møde mellem kunst og byudvikling	88
Kunst i Værebros Park 2018-21	89
<i>KunstVild: Bureau for Samtidskunst</i> – en ny infrastruktur	93
Hvilken infrastruktur?	97
<i>Opdag din by</i> – en kunststi	99
Midlertidighed som vilkår i 'udsatte' boligområder	104
Pragmatiske, diagnostiske og præfigurative værker	106
KAPITEL 8.	
Gellerupparken: permanente kunstplatforme i et område i forandring	111
Et område udsat for forandringer	112
Kunst og kultur i Helhedsplanernes tid	116
Udefra og indefra – betterment vs. egen agens	117
Sigrids Stue: mobil og intervenierende	120
Bæredygtighed og empati	124
Lokal betydning	128
Andromeda: kritisk dissens og funky arrangementer	130
Uafhængigheden	134
KAPITEL 9.	
Vollsmose: kunst og kultur fra vision til realitet	137
Vollsmose i kontekst	137
Et kulturhus undsiges	140
Biblioteket bygger bro	142
Borgerforslag til en ny kulturstrategi nedstemmes	145
Satsning på børn og unge og Kulturskolen i Vollsmose	147
Tidligere kunstekspirimerter i Vollsmose	149
<i>Galaksestien</i> fra skitseforslag til realisering	152
Grænseflader mellem kunst, kultur og politik	156
KAPITEL 10.	
Konklusion	161
Fire typer af kunstprojekter	161
Borgernær kunst: område- eller beboerbaseret?	167
Socialt og æstetisk	171
Litteraturliste	173
Hjemmesider	189
Forfatterbiografier	192

FORORD

Den foreliggende bog er et resultat af forskningsprojektet *Borgernær kunst og sociale fællesskaber i udsatte boligområder* (2019-21). Projektet er finansieret i et samarbejde mellem Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Aalborg Universitet og forskningsprogrammet for *Kunst og sociale fællesskaber*, der igen er et resultat af et samarbejde mellem Kulturrådet (N) og Statens Kunstfond (DK). Projektet og bogen er baseret på research i forbindelse med kunstprojekter i fire såkaldt 'udsatte' boligområder: Stengårdsvej i Esbjerg, Værebros Park i Gladsaxe, Gellerupparken i Aarhus og Vollsmose i Odense. En del af disse projekter er støttet af Statens Kunstfond, og vi skal derfor fremhæve, at fonden ikke på nogen måde har forsøgt at påvirke eller blande sig i forskningsprojektet undervejs. Vi skylder Statens Kunstfond og særlig strategisk rådgiver og projektleder for kunstsatsningerne i Værebros Park og Stengårdsvej Louise Straarup en særlig tak for at have stillet sin ekspertise samt dokumenter og andet arkivmateriale til rådighed for os.

Der er en lang række andre personer, som vi gerne vil takke. Det gælder ikke mindst de kunstnere og kunstneriske ledere af projekter og platforme, der har arbejdet i og med de fire boligområder. Også de har udvist en stor åbenhed og interesse i vores undersøgelse og givet tilladelse til at afbilde deres værker her i bogen. I nogle tilfælde har kunstnerne været mere direkte involveret end andre, fx ved at deltage i interviews, tillade tætte observationer og stille et omfattende materiale til rådighed. Vi vil også gerne rette en stor tak til alle de beboere, der har delt deres viden og erfaringer med os enten ved at medvirke direkte i interviews og mere uformelle samtaler eller mere indirekte ved at give adgang, informationer og samtykke. Det gælder også officielle beboerrepræsentanter og andre med stor indsigt i områderne, herunder ansatte med forskellige funktioner i boligforeninger eller kommunale institutioner og forvaltninger. Alle steder har vi mødt åbenhed, interesse og engagement i sagen: kunst i 'udsatte' boligområder, også selvom nogle har forholdt sig kritisk til kunstens mulighe-

der i konteksten og især til de implicitte antagelser, der ligger i begrebet 'udsatte boligområder' og den aktuelle bolig- og integrationspolitik. Det er da også det, den foreliggende bog skal tematisere. Sidst en stor tak til fagfællebedømmeren, hvis forslag hjalp os i sidste fase, og til forlaget for at have givet professionel støtte undervejs.

Forfatterne, januar 2022